

tej kwestii jest bardzo trudne, jeżeli nie niemożliwe⁶⁰. Z kolei, z punktu widzenia ochrony interesów wierzycieli, istotne znaczenie ma ekonomiczna funkcja ograniczonej odpowiedzialności w prawie spółek⁶¹.

W świetle powyższych uwag wydaje się, że przedmiotem ochrony wspólników mniejszościowych powinien być ich majątek osobisty oraz prawa majątkowe wynikające ze stosunku spółki, a zwłaszcza: prawo do dywidendy, prawo do objęcia nowych udziałów, prawo do kwoty likwidacyjnej itd. W związku z tym wspólnikom mniejszościowym powinna przysługiwać ochrona w sytuacji, gdyby np. wskutek włączenia do struktury koncernowej uległa zmniejszeniu wartość udziałów posiadanych przez tego wspólnika lub na skutek transferu zysków ze spółki zależnej do spółki dominującej doszłoby do zmniejszenia albo w ogóle utraty przez tego wspólnika spodziewanej dywidendy. Jako szczególny przypadek można wskazać problem doprowadzenia przez spółkę dominującą do zmiany przedmiotu działalności spółki zależnej, czyli praktycznie celu, dla którego spółka została zawiązana.

Natomiast z odmiennej perspektywy należy rozpatrywać interesy wierzycieli i pracowników spółki zależnej⁶². Abstrahując od okoliczności konkretnego przypadku, należy stwierdzić, że wierzyciele są (powinni być) zainteresowani przede wszystkim należytym wykonaniem zobowiązania: czy to w drodze dobrowolnego świadczenia, czy na drodze egzekucji sądowej. W tym ostatnim przypadku interes sprowadzi się głównie do utrzymania kapitału zakładowego (szerzej — majątku) spółki zależnej w wysokości niezbędnej do zaspokojenia roszczeń wierzyciela. Z kolei pracownicy, jak się wydaje, zainteresowani są przede wszystkim utrzymaniem miejsca pracy (gwarancja stałego zatrudnienia), czyli — pośrednio — ciągłością działalności spółki zależnej.

Niezależnie od istnienia odmiennych, konkretnych interesów poszczególnych grup należy zwrócić uwagę na funkcjonalny związek tych interesów skupiony w interesie spółki zależnej. W rzeczywistości bowiem interes wspólników mniejszościowych, wierzycieli i pracowników spółki zależnej w każdym przypadku nakłada się na interes tej spółki, w tym sensie,

w *uspołecznionym układzie gospodarki narodowej. Studium prawno-ekonomiczne*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska”, Sectio G, 1959, Vol. VI, 2, s. 55.

⁶⁰ K.J. H o p t, [przyp. 3], s. 89.

⁶¹ D.D. P r e n t i c e, [przyp. 58], s. 127, który m.in. analizuje różne kategorie wierzycieli spółki. Por. także A. R a d w a n, [przyp. 10], s. 44 i n. Ekonomiczne uzasadnienie ograniczonej odpowiedzialności wiąże się obecnie z problematyką ekonomicznej analizy prawa. Z piśmiennictwa polskiego — zob. w szczególności T. T a r g o s z, [przyp. 49], s. 84 i n.

⁶² Zob. A. R a d w a n, [przyp. 10], s. 44 i n.

że naruszenie interesu spółki zależnej będzie zawsze w mniejszym lub większym stopniu wpływać na stan interesu wymienionych podmiotów. W konsekwencji należy stwierdzić, że kluczowe znaczenie dla zrozumienia funkcji ochronnej regulacji koncernu ma określenie istoty interesu spółki zależnej.

2.1.3. Treść (środki) ochrony

Zagadnienie treści ochrony wiąże się z kwestią określonych środków ochrony przysługujących beneficjentom (poszczególnym grupom interesów) na podstawie przepisów prawa.

Podstawowym środkiem ochrony wspólników mniejszościowych i wierzycieli w koncernie wydają się być obowiązki nałożone przez ustawę na podmiot dominujący, np. obowiązek ujawniania danych dotyczących powstania i ustania koncernu (np. w zakresie nabycia i zbycia określonej ilości udziałów lub akcji w spółce) oraz jego funkcjonowania (np. obowiązek ujawniania danych finansowych całego koncernu na podstawie przepisów prawa bilansowego)⁶³, obowiązki związane z tworzeniem funduszków gwarancyjnych (por. np. art. 300 niemieckiej ustawy o spółce akcyjnej), raportów i sprawozdań (por. art. 312 niemieckiej ustawy o spółce akcyjnej). Za naruszenie tych obowiązków z reguły grozi sankcja ustawowa, nierzadko o charakterze karnym. Obok wyżej wskazanych, można także odróżnić obowiązki spoczywające na podmiocie dominującym, których cechą charakterystyczną jest powstanie po stronie beneficjentów ochrony konkretnych roszczeń dotyczących czy to określonego zachowania spółki dominującej, np. prawo wspólnika do żądania wszczęcia szczególnej kontroli⁶⁴ stosunków spółki zależnej ze spółką dominującą (por. art. 315 niemieckiej ustawy o spółce akcyjnej), czy prawo wspólnika do żądania odkupu jego udziałów w spółce zależnej przez spółkę dominującą (*sell out, reverse squeeze out*)⁶⁵, czy to wynagrodzenia poniesionej szkody. W tym ostatnim przypadku można mówić o szerszym problemie odpowiedzialności spółki dominującej zarówno wobec spółki zależnej, jak również wobec wierzycieli i wspólników spółki zależnej. O ile kwestia odpowiedzialności odszkodowawczej spółki dominującej wobec spółki zależnej, w razie zawarcia umowy koncernowej, będzie głównie oparta o ustawowe zasady odpowiedzialności kontraktowej (por. art. 7 k.s.h.), to już odpowiedzialność wobec pozostałych grup

⁶³ Zob. szerzej *Corporate...*, [przyp. 4], s. 191 i n.

⁶⁴ Szerzej zob. *Corporate...*, [przyp. 4], s. 207 i n.

⁶⁵ Zob. zwłaszcza *Corporate...*, [przyp. 4], s. 225 i n. Por. także M. C e j m e r, [przyp. 55], s. 293 i n. oraz cyt. tam dalsza literatura.